

Bakalářská práce: Encyklika „Mit brennender Sorge“ a její historické pozadí
Jméno a příjmení: Terezie Radoměřská

Oponent: PhDr. Tomáš Petráček Ph.D.

Posudek oponenta:

Autorka si vybrala obtížné a často diskutované téma „protinacistické“ encykliky Pia XI. „Mit brennender Sorge“ z března 1937. Ačkoliv účel bakalářské práce dovoluje zvolit si takto široké a mnohokrát zpracované téma, bylo by bývalo vhodnější zvolit si nějaký dílčí výsek, například reflexi encykliky v českém nebo sudoněmeckém prostředí, které jsou v práci jen minimalisticky naznačeny. Práce sice délkou přesahuje požadavky kladené na bakalářskou práci, ale celkově působí dojmem uspěchanosti a povrchnosti (e.g. s. 26-29). Hlavním problémem je ale pojetí práce. Autorka se navzdory názvu práce rozhodla psát nikoliv historickou práci, ale apologii kardinála Pacelliho, pozdějšího papeže Pia XII., který je od 60 let 20. stol. zaujatě a nespravedlivě obviňován z podílu na nacistické genocidě židovské populace. Chápu a sdílím rozhořčení autorky a nechci se pouštět do diskuse o obtížné otázce, zda mohl a měl papež Pius XII. udělat více či nikoliv, přesto se domnívám, že její práce nezhledňuje důležité okolnosti.

Především obsahuje řadu protikladných výroků, například při hodnocení, kdo má vlastně největší podíl na znění a vyhlášení encykliky. Autorka jednou označuje za hlavního autora mnichovského kardinála Faulhabera, podruhé zase státního sekretáře Pacelliho (s. 53-54, 73). Snaha doložit za každou cenu zásluhu a prozíravost kardinála Pacelliho jsou tak očividné, že působí kontraproduktivně, viz např. otázka výběru německých biskupů pozvaných na konzultace na počátku roku 1937. V profilu kardinála Pacelliho neuvádí jeho mimořádný obdiv k německému národu a skutečnost, že již v roce 1931 podporoval vstup nacistů do vlády. Autorka na jedné straně opakovaně zdůrazňuje důležitost konkordátu z roku 1933 pro obranu práv církve a na straně druhé klidně konstatuje skutečnost, že nacisté konkordát vůbec nerespektovali a na 55 protestních not Sv. stolce z let 1933-1937 se naprosto míjelo účinkem. Nevyrovnala se ani s námitkou, že konkordát uzavřený záhy po nástupu Hitlera k moci, upevnil jeho mezinárodní i vnitropolitické postavení a dodal mu chybějící legitimitu v době, kdy nejen armáda, ale i další složky německé společnosti zvažovaly možnost odporu proti totalitní moci. Jak může vyzdvihoval, že církevní představitelé „již“ v roce 1937 pojmenovali „d'ábelské rysy“ režimu (s. 7) a přitom obhajovat, že s ním titíž lidé, kteří sledovali vývoj Hitlerovy strany od počátku, o čtyři roky dříve uzavřeli konkordát? Autorka se usmívá nad snahou západních států dohodnout se s Hitlerem ještě v roce 1937, jako by Pius XII. o takové dohody neusiloval ještě v letech 1939 či 1940.

To vše jsou obtížně řešitelné a sporné otázky, ale nemohu se zbavit dojmu, že autorka rezignuje na základní pravidlo, které velí studovat zvolenou problematiku co možná nezáujatě a vyváženě. Až příliš často její práce budí dojem, že zná výsledné hodnocení dopředu (viz úvahy na s. 10, 56). Opomíjí závažné otázky jako otázku encykliky *Humani generis unitas*, která nechal Pius XI. připravit k odsouzení semitismu a kterou nestihl vyhlásit. Už jen tento fakt zpochybňuje pravdivost patetického výkřiku autorky, která v závěru prohlašuje, že již bylo řečeno.

Bakalářskou práci doporučuji k obhájení, jako hodnocení navrhuji bene.

V Hradci Králové 1.5. 2006

Tom Petráček